

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางทฤษฎี

เมื่อประเทศต่าง ๆ เจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น การพึ่งพาประเทศอื่นก็เกิดขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศมีทรัพยากรที่ต่างกัน การค้าระหว่างกันจึงเริ่มขึ้น โดยระยะเริ่มต้นการค้าเป็นแบบการนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน เรียกว่า Barter System จากนั้นก็เริ่มใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยเงินที่ใช้ในยุคเริ่มต้น คือ ทองคำ ต่อมาพัฒนาเป็นเงินกระดาษ และปัจจุบันพัฒนาเป็นรูปแบบการค้าอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-commerce รูปแบบและลักษณะการค้าระหว่างประเทศได้รับแนวความคิดมาจากนักเศรษฐศาสตร์ในแต่ละยุคสมัย แนวคิดและทฤษฎีที่มีอิทธิพลและสอดคล้องกับลักษณะการค้าระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน มีดังนี้

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage)

Ricardo (อ้างถึงใน นิธิฐิตา เบญจมาศสุทิน และนนุช พันธกิจไพบูลย์, 2548, หน้า 10-11) อธิบายว่า การค้าระหว่างประเทศไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์เสมอไป แต่จะขึ้นอยู่กับการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ถึงแม้ประเทศหนึ่งจะมีความเสียเปรียบโดยสมบูรณ์กว่าอีกประเทศหนึ่งในสินค้า 2 ชนิดก็ตาม การค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นได้โดยประเทศนั้นเลือกผลิตสินค้าที่ตนเสียเปรียบน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสินค้าอีกชนิดหนึ่ง และประเทศที่มีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ในสินค้าทั้ง 2 ชนิด ก็จะเลือกผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบมากที่สุดเมื่อเทียบกับสินค้าอีกชนิดหนึ่ง ดังนั้น ตามกฎของการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะใช้ต้นทุน โดยเปรียบเทียบเป็นตัวอธิบายการค้าระหว่างประเทศ ถ้าต้นทุน โดยเปรียบเทียบของสินค้า 2 ชนิดใน 2 ประเทศ

แตกต่างกัน การค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้น โดยแต่ละประเทศจะเลือกผลิตและส่งออกสินค้าที่ตนสามารถผลิตโดยเสียต้นทุนเปรียบเทียบต่ำกว่าสินค้าอีกชนิดหนึ่ง

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher-Ohlin

ทฤษฎี Heckscher-Ohlin เป็นทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดน 2 ท่าน คือ Eli Heckscher และ Bertil Ohlin (อ้างถึงใน นิฐิตา เบญจมาศุทิน และนางนุช พันธกิจไพบูลย์, 2548, หน้า 44-45) อธิบายถึงเบื้องหลังที่แต่ละประเทศมีความสามารถในการผลิตแตกต่างกัน โดยนำเหตุผลของจำนวนปัจจัยการผลิตที่แต่ละประเทศมีอยู่เข้ามาอธิบาย และชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างในความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต (factor abundance) ในประเทศต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และเป็นสาเหตุทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ โดยอยู่ภายใต้ข้อสมมติดังต่อไปนี้

1. มีประเทศคู่ค้า 2 ประเทศ ผลิตสินค้า 2 ชนิด โดยใช้ปัจจัยการผลิต 2 ชนิด คือ แรงงาน (labor) และทุน (capital)
2. ประเทศทั้ง 2 ใช้เทคโนโลยีในการผลิตอย่างเดียวกัน
3. ในประเทศทั้ง 2 สินค้าชนิดหนึ่งเป็นสินค้าที่ผลิตโดยใช้แรงงานในสัดส่วนที่สูง (labor intensive) และสินค้าอีกชนิดหนึ่งเป็นสินค้าที่ผลิตโดยใช้ปัจจัยทุนในสัดส่วนที่สูง (capital intensive)
4. สินค้าทั้ง 2 ชนิดถูกผลิตภายใต้ผลได้ต่อขนาดคงที่ (constant returns to scale) ในทั้ง 2 ประเทศ หมายความว่าเมื่อเพิ่มปัจจัยแรงงานและทุนเข้าไปในกระบวนการผลิต จะทำให้ผลผลิตที่ได้รับเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกันกับปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้น
5. ประเทศทั้ง 2 มีความถนัดในการผลิตสินค้าเป็นแบบไม่สมบูรณ์ (incomplete specialization) กล่าวคือ เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นแล้ว ทั้ง 2 ประเทศก็ยังคงผลิตสินค้าทั้ง 2 ชนิดอยู่ แต่จะไปเน้นการผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ
6. ประเทศทั้ง 2 มีรสนิยมในการบริโภคเหมือนกัน
7. ตลาดสินค้าและตลาดปัจจัยการผลิตในประเทศทั้ง 2 เป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์
8. ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยเสรีภายในประเทศ แต่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายออกนอกประเทศ

9. ไม่มีต้นทุนค่าขนส่ง ไม่มีการเก็บภาษีและการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี

10. ทรัพยากรการผลิตถูกนำไปใช้งานอย่างเต็มที่ในทั้ง 2 ประเทศ

สาระสำคัญของทฤษฎี Heckscher-Ohlin กล่าวคือ ประเทศหนึ่งจะส่งออกสินค้าที่ผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศนั้นมีอยู่มากโดยเปรียบเทียบ และจะนำเข้าสินค้าที่ผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศนั้นมีอยู่น้อยโดยเปรียบเทียบ ดังนั้น ประเทศที่มีปัจจัยแรงงานมากเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยทุนก็จะส่งออกสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยแรงงาน (labor intensive goods) และประเทศที่มีปัจจัยทุนมากเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยแรงงาน ก็จะส่งออกสินค้าที่เน้นหนักการใช้ปัจจัยทุน (capital intensive goods)

แนวคิดด้านนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หมายถึง นโยบายที่ใช้มาตรการทางการค้าเป็นเครื่องมือและมีกลไกการทำงาน โดยผ่านกระบวนการที่การค้าระหว่างประเทศมีผลต่อการผลิตและการบริโภคในประเทศที่เกี่ยวข้อง นโยบายการค้าในทางปฏิบัติแล้วมีความแตกต่างกันเล็กน้อยตามความยึดถือและปฏิบัติของแต่ละประเทศ นโยบายการค้าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ นโยบายการค้าเสรี และนโยบายการค้าไม่เสรี (นิฐิตา เบญจมาสุทิน และนางนุช พันธกิจไพบูลย์, 2548, หน้า 109-110; ธนียา หรยางกูร, 2542, หน้า 21-25)

1. นโยบายการค้าเสรี คือ การที่รัฐบาลไม่พยายามเข้ามาแทรกแซงในกิจการค้าระหว่างประเทศ แต่ปล่อยให้สินค้าเข้าและสินค้าออกดำเนินไปอย่างอิสระ โดยปราศจากการกีดขวางใด ๆ และหากรัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บภาษี ก็ต้องเก็บเพื่อจุดมุ่งหมายการหารายได้เข้ารัฐเท่านั้นซึ่งก็ต้องเก็บในอัตราที่ต่ำที่สุด และมักไม่เก็บภาษีต่อสินค้าเข้าที่ส่งจำนวนน้อย หรือเป็นสินค้าที่ไม่อาจผลิตได้ภายในประเทศ และตามหลักการแล้วรัฐบาลควรหลีกเลี่ยงการตั้งกฎเกณฑ์ที่จุกจิกเกินไป เพื่อกีดกันสินค้าจากประเทศหนึ่งประเทศใด โดยเฉพาะ แต่จะให้สิทธิแก่ทุกประเทศที่ต้องการค้าขายด้วยโดยการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การใช้ระบบอัตรารภาษีเดียวสำหรับสินค้าประเภทเดียวกัน เป็นต้น

2. นโยบายการค้าไม่เสรี คือ การที่รัฐบาลใช้นโยบายคุ้มกัน เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้านำเข้าลดน้อยลง โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่

2.1 การเก็บภาษีศุลกากร (tariffs) ภาษีศุลกากร หมายถึง เงินที่รัฐบาลเรียกเก็บจากสินค้าเข้าหรือสินค้าส่งออกและภาษีผ่านแดน มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้เข้ารัฐ คุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน และใช้เป็นเครื่องมือกระจายรายได้ กระตุ้นให้มีการจ้างงานภายในประเทศมากขึ้น

2.2 การกำหนดโควตา (quotas) หมายถึง การจำกัดปริมาณสินค้าที่นำเข้าและส่งออกภายในระยะเวลาหนึ่งที่พ่อค้าจะสามารถส่งเข้าหรือส่งออกในปริมาณที่กำหนดไว้ จึงถือเป็นการจำกัดทางปริมาณเช่นเดียวกับการใช้นโยบายเก็บภาษีศุลกากร ระบบโควตาสามารถใช้เป็นนโยบายทางการเมืองได้ในรูปของการให้สิทธิพิเศษแก่บางประเทศ และการกีดกันสินค้าจากบางประเทศได้เช่นกัน

2.3 การต่อต้านการทุ่มตลาด (antidumping actions) การทุ่มตลาด หมายถึง การส่งสินค้าออกไปขายในตลาดต่างประเทศโดยยอมขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าสินค้าอย่างเดียวกันที่ขายในประเทศของตนเองหรือขายในราคาต่ำกว่าต้นทุนการผลิต โดยวัตถุประสงค์ของการทุ่มตลาดก็เพื่อต้องการระบายสินค้าส่วนเกินที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ออกนอกประเทศ หรือเพื่อกำจัดคู่แข่งในตลาดต่างประเทศ หรือเป็นการตอบโต้การกระทำของคู่แข่ง

2.4 การให้เงินอุดหนุนเพื่อการส่งออก (export subsidies) เป็นมาตรการที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตหรือผู้ส่งออก ทำให้ส่งสินค้าออกไปขายในต่างประเทศได้ในราคาที่ต่ำ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกของประเทศอื่น ๆ

2.5 การควบคุมเงินตราต่างประเทศ เป็นการควบคุมการนำเข้าและส่งออกอีกวิธีหนึ่ง โดยกำหนดให้ผู้ส่งออกขายเงินตราต่างประเทศ ที่ได้รับจากการส่งออกให้แก่รัฐบาลตามอัตราแลกเปลี่ยนที่รัฐบาลกำหนด และรัฐบาลก็จะนำเงินตราต่างประเทศเหล่านั้นมาแบ่งขายให้กับผู้ที่ต้องการตามความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปซื้อสินค้าเข้า จะต้องเป็นสินค้าที่จำเป็นและสำคัญต่อเศรษฐกิจและการครองชีพ

2.6 การค้าโดยรัฐบาล (state trading) นโยบายนี้ใช้แพร่หลายในประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ คือ การค้าระหว่างประเทศมักจะ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุด
วันที่..... 17 ก.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 247848
เลขเรียกหนังสือ.....

ดำเนินการและผูกขาดโดยรัฐบาล ส่วนการผูกขาดจะมากขึ้นกับนโยบายและสถานการณ์ของแต่ละประเทศ การค้าต่างประเทศโดยรัฐบาลนี้จะมีหน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินงาน แต่ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมมักจะมีเอกชนเป็นผู้ดำเนินการค้า โดยมีรัฐบาลเข้าไปควบคุมให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เท่านั้น

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

การค้ากับต่างประเทศทำให้ประเทศที่ค้าขายกันสามารถบริโภคสินค้าได้มากกว่าที่เคยผลิตได้ นอกจากนี้การค้ากับต่างประเทศยังก่อให้เกิดคุณประโยชน์สู่ภายนอกทำให้ขอบเขตของความเป็นไปได้ทางการผลิตขยายตัว ผลประโยชน์จากการค้ากับต่างประเทศแบ่งเป็น 2 หมวด คือ ผลประโยชน์เชิงสถิต (static gains) และผลประโยชน์เชิงพลวัต (dynamic gains) รายละเอียดมีดังนี้ (อุคม เกิดพิบูลย์, 2543, หน้า 58-62)

1. ผลประโยชน์เชิงสถิต ได้มาจากการที่การค้ากับต่างประเทศช่วยยกระดับประสิทธิภาพของการผลิตและการบริโภคจากระดับเดิมขึ้นมาสู่ระดับใหม่อันเป็นผลเนื่องมาจากการขยายขอบเขตความเป็นไปได้ทางการบริโภค ซึ่งจะได้ออกมาจากการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและผลที่มาจาก การปรับตัวทางด้านการผลิตที่มุ่งผลิตสินค้าที่มีความถนัดมากขึ้น และลดการผลิตสินค้าที่ไม่ถนัด ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลประโยชน์เชิงสถิต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ผลประโยชน์จากการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับในทันทีที่เริ่มมีการค้า เป็นผลเนื่องมาจากการที่ประเทศสามารถเอาสินค้าที่ต้นทุนค่าเสียโอกาสต่ำไปแลกกับสินค้าที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงจากต่างประเทศได้ในอัตราส่วนสูงกว่าที่เคยทำได้จากการผลิตเองในประเทศ

1.2 ผลประโยชน์จากการมุ่งผลิตสินค้าที่มีความถนัด ผลประโยชน์ส่วนนี้เกิดจากการที่อัตราส่วนราคาชุดใหม่มีความเอื้ออำนวยต่อการผลิตสินค้าที่ประเทศสามารถทำได้ในต้นทุนค่าเสียโอกาสที่ต่ำ คือ มุ่งผลิตสินค้าที่ตนถนัด และลดการผลิตสินค้าที่ไม่ถนัด ทำให้เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตกันใหม่ (reallocation of resources) ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และจะเกิดขึ้นเต็มตัวเมื่อเศรษฐกิจปรับโครงสร้างได้เรียบร้อยแล้ว

2. ผลประโยชน์เชิงพลวัต เป็นผลกระทบสู่ภายนอก ในส่วนที่เป็นคุณประโยชน์ ที่การค้ากับต่างประเทศก่อให้เกิดต่อเศรษฐกิจทั้งระบบ และปรากฏให้เห็นในลักษณะของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ประเทศผลิตสินค้าได้มากขึ้น จากการใช้ปัจจัยการผลิต และทรัพยากรจำนวนเท่าเดิม ทำให้ระดับการบริโภคและระดับสวัสดิการทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (economic integration)

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการลดหรือยกเลิกอุปสรรคกีดขวางทางการค้า (trade restriction) ทั้งในรูปภาษีศุลกากรและมีใช้ภาษีศุลกากร พร้อมทั้งหาช่องทางขยายการค้าเสรีภายในกลุ่มให้กว้างขวางขึ้น และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนเป็นการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก และสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันมีมากมายหลายกลุ่ม ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีรูปแบบและเป้าหมายของการรวมกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปจำแนกลักษณะของการรวมกลุ่มตามระดับของการรวมกลุ่มแบบง่าย ๆ จนถึงการรวมกลุ่มที่มีความสลับซับซ้อนได้ดังนี้ (นิฐิตา เบญจมาสุทิน และนงนุช พันธกิจไพบูลย์, 2548, หน้า 112-114)

1. เขตการค้าเสรี (free trade area) เป็นการรวมกลุ่มที่มีการยกเว้นภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกของกลุ่ม แต่ประเทศสมาชิกมีอิสระในการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรกับประเทศคู่ค้านอกกลุ่ม ตัวอย่างของเขตการค้าเสรี ได้แก่ เขตการค้าเสรียุโรป (European Free Trade Association--EFTA) เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area--AFTA) และข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement--NAFTA)

2. สหภาพศุลกากร (customs union) เป็นการรวมกลุ่มที่มีการยกเลิกภาษีศุลกากร และข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกันในกลุ่ม นอกจากนี้ประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องใช้ข้อกำหนดอัตราภาษีศุลกากรกับประเทศคู่ค้านอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน ตัวอย่างของสหภาพศุลกากร ได้แก่ สหภาพยุโรป (European Union--EU)

3. ตลาดร่วม (common market) เป็นการรวมกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับสหภาพศุลกากรทุกอย่าง และมีเป้าหมายเพิ่มขึ้นจากการรวมกลุ่มแบบสหภาพศุลกากร คือ ให้การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต เช่น แรงงานและทุน สามารถดำเนินไปได้โดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน ตัวอย่างของตลาดร่วม ได้แก่ สหภาพยุโรป ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการเป็นตลาดร่วมในปี พ.ศ. 2535

4. สหภาพเศรษฐกิจ (economic union) เป็นการรวมกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับตลาดร่วมทุกประการ รวมทั้งประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง การลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ

5. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบสมบูรณ์ (full economic integration) เป็นการรวมกลุ่มที่มีรูปแบบสมบูรณ์ที่สุด กล่าวคือ เป็นการรวมกลุ่มที่มีโครงสร้างเหมือนกับสหภาพเศรษฐกิจแล้ว ประเทศสมาชิกจะต้องอยู่ภายใต้ นโยบายการเมือง การปกครองแบบเดียวกันด้วย ตัวอย่างของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบสมบูรณ์ โดยการรวมมลรัฐต่าง ๆ เป็นประเทศเดียวกัน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และอดีตสหภาพโซเวียต

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ ส่งเสริมให้มีการค้าเพิ่มขึ้น (trade creation) อันเนื่องมาจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้น และส่งเสริมให้การค้าภายในกลุ่มขยายตัวเพิ่มขึ้น ประเทศสมาชิกที่สามารถผลิตสินค้าได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม สามารถขยายการผลิตจนเกิดการประหยัดต่อขนาด และเป็นการกระตุ้นให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น สำหรับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่า ก็จะลดการผลิตสินค้านั้น ๆ ลง แล้วหันเหปัจจัยการผลิตไปลงทุนผลิตสินค้าอื่น ๆ ที่ตนมีความชำนาญมากกว่า ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งโดยรวมแล้วจะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีสวัสดิการทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น

สำหรับข้อเสียของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ คือ ทำให้ทิศทางการค้าเบี่ยงเบนไป (trade diversion) กล่าวคือ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะทำให้ประเทศในกลุ่มเปลี่ยนการซื้อสินค้าจากประเทศนอกกลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า มาซื้อสินค้าจากประเทศสมาชิกในกลุ่มที่มีต้นทุนสูงกว่า เนื่องจากสินค้าจากประเทศในกลุ่มไม่ต้องเสียภาษีส่ง

ผลให้ประเทศในกลุ่มสามารถขายสินค้าได้ในราคาต่ำกว่าจึงทำให้ทิศทางการค้าเปลี่ยนไป จากประเทศนอกกลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตต่ำมายังประเทศในกลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่า ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์, โครงการพัฒนาแคมเจม (2545) ศึกษาวิเคราะห์ ความพร้อมของประเทศไทยในการจัดทำเขตการค้าเสรี ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่ นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดทำเขตการค้าเสรี ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจเชิงปริมาณในระดับมหภาค ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจเชิงปริมาณต่อภาคการผลิตอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมของประเทศไทยและประเทศคู่เจรจา และเสนอแนะในการจัดทำเขตการค้าเสรีและแนวทางในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย โดยใช้แบบจำลอง Computable General Equilibrium ซึ่งเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ปัญหาทางการค้าระหว่างประเทศที่ชื่อ Global Trade Analysis Project (GTAP) ครอบคลุมการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ ดังนี้ (1) ASEAN + China (2) Thailand + Australia (3) Thailand + New Zealand (4) Thailand + India (5) ASEAN + Japan (6) Asean + Korea (7) ASEAN + 3 (Japan + Korea + China) (8) Thailand + CER (New Zealand + Australia) และ (9) Thailand + USA แบ่งภาคการผลิตออกเป็น 50 ภาคการผลิต โดยสมมติให้เป็นการลดอัตราภาษีสินค้านำเข้าและอัตราการีดกันที่มีใช้ภาษีเหลือร้อยละ 0 และวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตัวแปรต่าง ๆ เช่น ระดับผลผลิต สวัสดิการของผู้บริโภค การส่งออก การนำเข้า ระดับราคาสินค้า และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งเขตการค้าเสรีของประเทศไทยกับประเทศคู่เจรจาที่มีผลกระทบต่อสวัสดิการสังคมของประเทศไทยในระดับสูง ได้แก่ (1) อาเซียน-ญี่ปุ่น (2) ไทย-สหรัฐอเมริกา และ (3) อาเซียน + 3 ตามลำดับ ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาคือว่าเป็นตลาดขนาดใหญ่ของไทยในปัจจุบัน และเป็นประเทศที่ไทยพึ่งพาเทคโนโลยีและการลงทุนทำให้มีการนำเข้าในระดับสูง ในขณะที่เขตการค้าเสรีที่มีผลกระทบในระดับ

กลาง ได้แก่ (1) ไทย-จีน (2) อาเซียน-จีน และ (3) ไทย-อินเดีย โดยจีนและอินเดียเป็นกลุ่มที่มีตลาดใหญ่ จำนวนประชากรมาก และมีข้อกีดกันทางการค้าในระดับสูง ทำให้มูลค่าการค้าของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้เขตการค้าเสรีที่จะส่งผลกระทบต่อในระดับปานกลางอีกกลุ่ม ได้แก่ เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไทย-เกาหลี และอาเซียน-อาร์เซอร์ตาร์ ซึ่งออสเตรเลียและเกาหลีเป็นกลุ่มที่มีขนาดตลาดใหญ่พอสมควร เนื่องจากมีรายได้เฉลี่ยในระดับสูง ส่วนเขตการค้าเสรีที่คาดว่าจะมีผลกระทบในระดับต่ำ ได้แก่ ไทย-นิวซีแลนด์ เนื่องจากนิวซีแลนด์มีขนาดตลาดเล็กและมีมูลค่าการค้ากับประเทศไทยในระดับต่ำในปัจจุบัน ส่วนประโยชน์ที่ได้มาจากด้านตลาดการค้า ได้แก่ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี (1) ไทย-สหรัฐอเมริกา (2) ไทย-จีน (3) ไทย-อินเดีย (4) อาเซียน-จีน (5) ไทย-ออสเตรเลีย (6) อาเซียน-อาร์เซอร์ตาร์ และ (7) ไทย-นิวซีแลนด์ ซึ่งเขตการค้าเสรีดังกล่าวเป็นเขตการค้าเสรีที่ได้รับผลกระทบภายนอกในระดับสูงเมื่อเทียบกับผลกระทบภายใน ขณะที่เขตการค้าเสรีที่ได้รับผลประโยชน์ในแง่ต้นทุนหรือประสิทธิภาพในการผลิต ได้แก่ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่าง (1) อาเซียน-ญี่ปุ่น (2) อาเซียน + 3 และ (3) อาเซียน-เกาหลี ซึ่งญี่ปุ่นและเกาหลีเป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีระดับสูงกว่าประเทศไทย และประเทศไทยยังต้องการพึ่งพาการลงทุนและเทคโนโลยี

การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาจส่งเสริมให้การส่งออกของไทยไปยังประเทศคู่ค้านอกเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้น ในกรณีที่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีส่งผลประโยชน์ในแง่ต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง ทำให้สินค้าส่งออกของไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และทำให้การส่งออกของไทยไปยังตลาดอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ด้านการเบี่ยงเบนของการส่งออกพบว่า ประเทศไทยอาจมีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศนอกเขตการค้าเสรีลดลง ในกรณีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่าง (1) อาเซียน-จีน และ (2) ไทย-อินเดีย

ผลกระทบต่อดุลการค้าของประเทศไทย จากการวิเคราะห์การนำเข้าเพิ่มขึ้นในระดับสูง อย่างไรก็ดี ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ประเทศจะมีการขาดดุลทางการค้า การจัดตั้งเขตการค้าเสรียังคงให้ประโยชน์ หากการขาดดุลการค้านั้นเกิดขึ้นจากการนำเข้า ซึ่งในส่วนนี้ประเทศจะได้ผลประโยชน์ในด้านที่ทำให้ต้นทุนในการผลิตและการบริโภคภายในประเทศต่ำลง โดยเขตการค้าเสรีที่จะส่งผลต่อการลงทุน โดยเปรียบเทียบในระดับสูง ได้แก่ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี (1) อาเซียน-ญี่ปุ่น (2) อาเซียน +

3 (3) อาเซียน-เกาหลี และ (4) ไทย-ออสเตรเลีย โดยญี่ปุ่น เกาหลี และออสเตรเลีย เป็นประเทศที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าทุน ในขณะที่เขตการค้าเสรีที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนในระดับต่ำ ได้แก่ เขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย ซึ่งประเทศไทยไม่ได้พึ่งพาสินค้าทุนจากอินเดีย

จันจิรา ชุ่มชื่น (2549) ศึกษาเรื่อง *ศึกษาเปรียบเทียบผลของการลงทุนโดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐเกาหลี* เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงสร้าง ลักษณะทั่วไปและภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐเกาหลี การวิเคราะห์เชิงปริมาณของการศึกษานี้ ใช้แบบจำลองเชิงเส้น และประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squared--OLS) โดยแยกเป็น 2 แบบจำลอง คือ แบบจำลองผลของการลงทุนโดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และแบบจำลองผลของการลงทุนโดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

จากการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลทศนิยมปีประเภทอนุกรมเวลารายปี ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2547 เป็นระยะเวลา 18 ปี ได้ผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลอง ต่อไปนี้
ผลของการลงทุนโดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
ดังนี้

$$\begin{aligned} Y_T &= -1082486.0 + 20.11381FT_{t-4} + 0.564280DT + 70.45652LT \\ &\quad (-1.787749) \quad (2.225682)* \quad (14.18013)** \quad (3.571738)** \\ &\quad + 4.433452HT \\ &\quad (13.31216)** \end{aligned}$$

R squared = 0.992813

Adjusted R squared = 0.989619

F statistic = 310.8321

Durbin-Watson stat = 2.002958

ค่าในวงเล็บเป็นค่า t statistic

*ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

**ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลของการลงทุน โดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ-
สาธารณรัฐเกาหลี ดังนี้

$$\begin{aligned}
 YK &= -12169.07 + 5.126919FK + 0.890056DK + 12.04180LK \\
 &\quad (-0.134476) \quad (4.793419)** \quad (5.177684)** \quad (2.198777)* \\
 &\quad + 0.009008HK \\
 &\quad (6.774639)**
 \end{aligned}$$

R squared = 0.995952

Adjusted R squared = 0.994707

F statistic = 799.6788

Durbin-Watson stat = 1.627759

ค่าในวงเล็บเป็นค่า t statistic

*ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

**ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลของการลงทุน โดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย คือ ปริมาณเงินทุน โดยตรงจากต่างประเทศย้อนหลังไป 4 ปี ปริมาณเงินลงทุนภายในประเทศ กำลังแรงงาน และทุนมนุษย์ ซึ่งแทนด้วยรายจ่ายเพื่อการศึกษาของรัฐบาล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในกรณีประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ปัจจัยที่มีผลของการลงทุน โดยตรงต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ ปริมาณเงินทุน โดยตรงจากต่างประเทศ ปริมาณเงินลงทุนภายในประเทศ กำลังแรงงาน และทุนมนุษย์ซึ่งแทนด้วยรายจ่ายเพื่อการศึกษาของรัฐบาล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลของการศึกษา จะเห็นว่า การลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงาน และประเทศมีการขับเคลื่อนทาง

เศรษฐกิจทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมการลงทุน เช่น การส่งเสริมการขยายฐานการลงทุนจากต่างประเทศโดยการพบนักลงทุน ควรมีการปรับเปลี่ยนลักษณะของการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการผลิตมากขึ้น ขณะเดียวกันควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อลดการแข่งขันการให้สิทธิประโยชน์ที่รุนแรงเพิ่มขึ้นและหันมาร่วมมือเป็นพันธมิตรในการส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาคเดียวกันเพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากเงินทุนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

ชนิดา โพธิ์ทอง (2549) ศึกษาเรื่อง *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะการค้าของไทยกับประเทศในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง* โดยใช้แบบจำลองอุปสงค์การนำเข้า และอุปทานการส่งออกของประเทศไทย ที่อยู่ในรูปของ Double-Log หรือแบบจำลองความยืดหยุ่นคงที่ (constant elasticity model) วิเคราะห์การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation--GMS-EC) ซึ่งหมายถึง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ที่ถูกกำหนดจากการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดัชนีราคาผู้บริโภค และอัตราแลกเปลี่ยน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการนำเข้าของไทยจากจีน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทยไปจีน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของจีน

ในกรณีของสหภาพพม่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการนำเข้าของไทยจากพม่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทยไปพม่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของพม่า

ในกรณีของเวียดนาม ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการนำเข้าของไทยจากเวียดนาม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย ส่วน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทยไปเวียดนาม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของเวียดนาม และดัชนีราคาผู้บริโภคของเวียดนาม

ในกรณีของประเทศไทย ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการนำเข้าของไทยจากลาว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทยไปลาว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของลาว อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของลาว

ในกรณีของราชอาณาจักรกัมพูชา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาคการนำเข้าของไทยจากกัมพูชา ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย ส่วนภาคการส่งออก ไม่มีปัจจัยใดมีอิทธิพลในการอธิบายการส่งออกของไทยไปกัมพูชา

การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าของไทยจากประเทศในกลุ่ม GMS-EC ทำให้ทราบว่า ปัจจัยทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นตัวแปรที่มีความยืดหยุ่นต่อมูลค่าการนำเข้าของไทยจากประเทศในกลุ่ม GMS-EC มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยควรมีการปรับค่าเงินบาทให้เหมาะสมกับสภาวะการค้า สำหรับผลจากการวิเคราะห์อุปทานการส่งออกของไทยไปประเทศในกลุ่ม GMS-EC ทำให้ทราบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า เป็นตัวแปรสำคัญที่มีค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าการส่งออกของไทยไปประเทศในกลุ่ม GMS-EC มากที่สุด แต่รัฐบาลไทยไม่สามารถเข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายของประเทศคู่ค้าได้ สิ่งที่สามารถกระทำได้โดยการกระตุ้นภาคการส่งออกด้วยกลยุทธ์ทางการค้าต่าง ๆ เช่น กลยุทธ์ด้านลักษณะสินค้า ด้านบริการ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อช่วยในการดึงดูดความต้องการของประเทศในกลุ่ม GMS-EC ซึ่งจะส่งผลให้ภาคการส่งออกของไทยขยายตัว และดุลการค้าของไทยปรับตัวดีขึ้น

เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552) ศึกษาเรื่อง การค้าระหว่างประเทศไทย-สาธารณรัฐเกาหลี โดยการวิเคราะห์โครงสร้างทางการค้าและแนวโน้มนโยบายเปิดเสรีทางการค้าของประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี การวิเคราะห์เชิงปริมาณของการศึกษานี้ ใช้แบบจำลองการนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐเกาหลี และแบบจำลองการส่งออกไปสาธารณรัฐเกาหลี

โดยประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทศวรรษรายปี ประเภทอนุกรมเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2536-
พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลา 15 ปี ได้ผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลองต่อไปนี้
ผลการวิเคราะห์การนำเข้าสินค้าจากประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ดังนี้

$$\begin{aligned}
 IM = & -6,072.496 + 1.714GDP_{tha} + 73,231.260EXR_{tha} + 0.026IR_{tha} \\
 & \qquad \qquad (7.800)** \qquad (2.850)* \qquad \qquad (5.165)** \\
 & - 7.023TT_{tha} \\
 & \qquad \qquad (-0.600)
 \end{aligned}$$

R squared = 0.994

Adjusted R squared = 0.988

F statistic = 171.448

Durbin-Watson stat = 2.113

ค่าในวงเล็บเป็นค่า t statistic

*ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

**ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการวิเคราะห์การส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
ดังนี้

$$\begin{aligned}
 EM = & -4,116.405 + 0.006GDP_{kor} + 34,665.730EXR_{kor} + 0.003IR_{kor} \\
 & \qquad \qquad (4.881)** \qquad (2.454)* \qquad \qquad (1.748)
 \end{aligned}$$

R squared = 0.992

Adjusted R squared = 0.987

F statistic = 178.780

Durbin-Watson stat = 2.283

ค่าในวงเล็บเป็นค่า t statistic

*ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

**ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทยจากประเทศสาธารณรัฐเกาหลีในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อวอน) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนทางด้าน การส่งออก ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อวอน) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปประเทศสาธารณรัฐเกาหลีในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษา หากประเทศไทยจะรักษาระดับผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และทุนสำรองระหว่างประเทศให้คงที่ ควรลดปริมาณการนำเข้าสินค้าลง และสนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้ของไทย เพื่อสร้างงานและรายได้ในประเทศให้สูงขึ้น ด้านอัตราแลกเปลี่ยน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงค่าเงินเกิดขึ้นก็ไม่มีผลต่อการนำเข้า เนื่องจากสินค้านำเข้าจากสาธารณรัฐเกาหลีส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออก ถือเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นประเทศไทยควรมุ่งพัฒนาผลผลิตภัณฑ์ของไทยให้มีความหลากหลาย มีมาตรฐานและตรงกับความต้องการของผู้บริโภคจึงจะสามารถรักษาและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดได้

Oshima (1989) ศึกษาเกี่ยวกับ Determinants of India's Export Performance in Engineering Products: 1960-79 โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960-1979 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าด้านวิศวกรรมของประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นสินค้าพวกเครื่องจักรกล และเครื่องมือการคมนาคม โดยทำการศึกษาจากตลาดส่งออกต่อไปนี้ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ยุโรปตะวันตก ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในทวีปแอฟริกา เอเชียตะวันตกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยุโรปตะวันออก โดยใช้สมการถดถอยแบบ Log-Linear โดยมีดัชนีของปริมาณการส่งออกเป็นตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรอิสระประกอบด้วยปัจจัยผลิตภาพรวม (total factor productivity) อัตราแลกเปลี่ยน ผลผลิตสะสม แรงกดดันของอุปสงค์ภายในประเทศซึ่งวัดจากค่าเบี่ยงเบนจากเส้นแนวโน้มการผลิต แนวโน้มของเวลา และดัชนีของอุปสงค์โลกซึ่งประมาณได้จากปริมาณการส่งออกรวมของตลาดโลกในสินค้าหมวดวิศวกรรม ณ ราคาคงที่ ซึ่งส่ง

ไปยังตลาดต่าง ๆ โดยถ่วงน้ำหนักด้วยดัชนีของปริมาณการส่งออกสินค้าหมวดวิศวกรรมในตลาดโลก

ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีอุปสงค์โลก ผลผลิตสะสม อัตราแลกเปลี่ยน และปัจจัยผลิตภาพรวม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดการส่งออกสินค้าหมวดวิศวกรรมของอินเดีย ดัชนีอุปสงค์โลก ปัจจัยผลิตภาพรวม และอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการส่งออกสินค้าหมวดวิศวกรรมของอินเดีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรแรงกดดันของอุปสงค์ภายในประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศตรงข้ามกับการส่งออกสินค้าหมวดวิศวกรรมของอินเดียและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านตัวแปรเวลา ซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้วัดอิทธิพลของปัจจัยที่ไม่ได้รวมไว้ในสมการของการส่งออก ตัวแปรที่สำคัญและมีศักยภาพ คือ การแข่งขันทางด้านราคาและมีใช้ราคาจากประเทศคู่แข่ง และข้อจำกัดทางการค้าของประเทศผู้นำเข้า มีความสัมพันธ์ในทิศตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญกับความเจริญเติบโตของการส่งออกสินค้าหมวดวิศวกรรมของอินเดีย

Buetre and Nair (2004) ได้ศึกษา การคาดการณ์การค้าเสรีของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน สืบเนื่องจากการที่เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และเมื่อเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนในช่วงปี ค.ศ. 2003 ใกล้เคียงกับประเทศจีนและอินเดีย โดยอาเซียนถือเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญในการผลิตและเป็นภูมิภาคที่เป็นแหล่งการผลิตแรงงานที่เข้มข้น รวมทั้งเป็นแหล่งการลงทุนที่สำคัญ ฉะนั้น อาเซียนรวมทั้งประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสนใจในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ รายงานการวิจัยนี้ได้นำเอาเครื่องมือที่เรียกว่าแบบจำลองพลวัต GTEM มาใช้ในการวัดและคาดการณ์ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปิดเสรีทางการค้า แบบจำลองพลวัต GTEM เป็นการเชื่อมโยงทุกประเทศและทุกภูมิภาค เชื่อมโยงการค้าการลงทุนใน 66 ประเทศ และสินค้า 62 ชนิด นำมาแสดงในแบบจำลอง ซึ่งแบบจำลองนี้แสดงให้เห็นถึงนโยบายการค้าและนโยบายการสนับสนุนภายในประเทศจึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์การเปิดเสรีการค้าของอาเซียนและผลของการลดการสนับสนุนภายในประเทศ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้จากฐานข้อมูล Global Trade Analysis Project--GTAP (version 5 database) โดยเลือกข้อมูลในช่วงปี ค.ศ. 1997-2014 มาวิเคราะห์และประมาณค่าตัวแปรทางเศรษฐกิจ

และภาคการผลิต ผลการศึกษาพบว่า หากมีการเจรจาลดภาษีศุลกากรสินค้าประสบความสำเร็จ ทุกประเทศจะได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต

การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอาเซียน คือ การค้าที่เพิ่มขึ้น เมื่อการกีดกันการส่งออกในประเทศคู่ค้าหรือประเทศอื่น ๆ ลดลง จะเป็นการเพิ่มมูลค่าการส่งออกสินค้าในภูมิภาค เช่น สิ่งทอและเสื้อผ้า มีการประมาณว่า ผลกระทบต่อมวลรวมประชาชาติของอาเซียนจะเพิ่มมากกว่าการจัดทำเฉพาะข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียนเอง เพื่อเป็นการขยายตลาดส่งออก และเป็นการหาแหล่งทรัพยากรราคาถูกมากกว่าการจำกัดเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน เพราะเขตการค้าเสรีอาเซียน หรืออาฟต้า เป็นเพียงจุดเริ่มต้น ถ้าอาเซียนมีการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการการค้าเสรีให้กว้างขึ้น ประโยชน์จากการค้าเสรีหลายฝ่ายของอาเซียนจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

การปฏิรูปการค้าเป็นการเพิ่มความสามารถในการผลิต การที่ตลาดจะเจริญเติบโตต้องอาศัยแรงงาน จึงเป็นการขยายการลงทุนซึ่งสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้น อาเซียนจะมีการลงทุนมากขึ้นเมื่อมีการปฏิรูปการค้าแบบหลายฝ่ายมากกว่าการรวมตัวกันเฉพาะในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียนเอง